

XXIX OLIMPIADA FIZYCZNA ETAP III

Zadanie teoretyczne

ZADANIE T3

Mamy do dyspozycji 1 l wody o temperaturze 100°C i 1 l wody o temperaturze 0°C . Poza tym dysponujemy różnego rodzaju naczyniami (dowolnej wielkości, o ściankach przewodzących ciepło lub nieprzewodzących – zależnie od potrzeby). Obie porcje wody są różnie zabarwione i nie wolno ich mieszać ze sobą.

Do jakiej granicznej temperatury można ogrzać wodę początkowo zimną, korzystając z wody początkowo gorącej i jak to zrobić? Straty ciepła pomijamy.

ROZWIĄZANIE ZADANIA T3

Odpowiedź jest zaskakująca: wodę początkowo zimną można ogrzać do temperatury dowolnie bliskiej 100°C , a początkowo gorącą – ochłodzić do temperatury dowolnie bliskiej 0°C .

A oto sposób pozwalający ogrzać wodę początkowo zimną do temperatury 80°C . Najpierw budujemy wymiennik ciepła. Przygotowujemy w tym celu 10 jednakowych naczynek o łącznej pojemności znacznie mniejszej niż 1 l. Połowę z nich napełniamy wodą gorącą, a połowę zimną. Następnie wprowadzając te naczynka w kontakt cieplny z pozostałą wodą gorącą lub zimną, wodzie początkowo gorącej nadajemy temperatury: 20°C , 40°C , 60°C , 80°C i 100°C , a wodzie początkowo zimnej temperatury: 80°C , 60°C , 40°C , 20°C , 0°C . Przedstawiono to na rysunku 61 w kolumnie I. Lewa część tej kolumny przedstawia naczynka z wodą, która początkowo była gorąca, a prawa – z wodą, która na początkowo była zimna. Ponieważ łączna pojemność wszystkich naczynek jest dużo, dużo mniejsza niż 1 l, więc jest jasne, że po zbudowaniu wymiennika powstałe porcje wody nadal mają temperaturę niewiele różną od 0°C i 100°C .

Następnie z dowolnego naczynka z lewej kolumny wylewamy wodę o temperaturze 20°C jako maksymalnie wychłodzoną i wlewamy do niego wodę o temperaturze 40°C .

Wodę o temperaturze 60°C przelewamy do naczynia po wodzie o temperaturze 40°C . Do opróżnionego naczynia po wodzie o 100°C nalewamy nową porcję wody o 100°C . Podobnie postępujemy z naczynkami z prawej strony kolumny. Wodę o 80°C wylewamy jako maksymalnie ogrzaną. Na jej miejsce wlewamy wodę o 60°C , z kolei na miejsce wody o 60°C wlewamy wodę o 40°C itd. Do ostatniego opróżnionego naczynka wlewamy nową porcję wody o temperaturze 0°C . Otrzymaną sytuację przedstawiono na rysunku 61 w kolumnie II

Teraz naczynka narysowane na tym samym poziomie wprowadzamy w kontakt cieplny. Otrzymujemy sytuację zilustrowaną w kolumnie III.

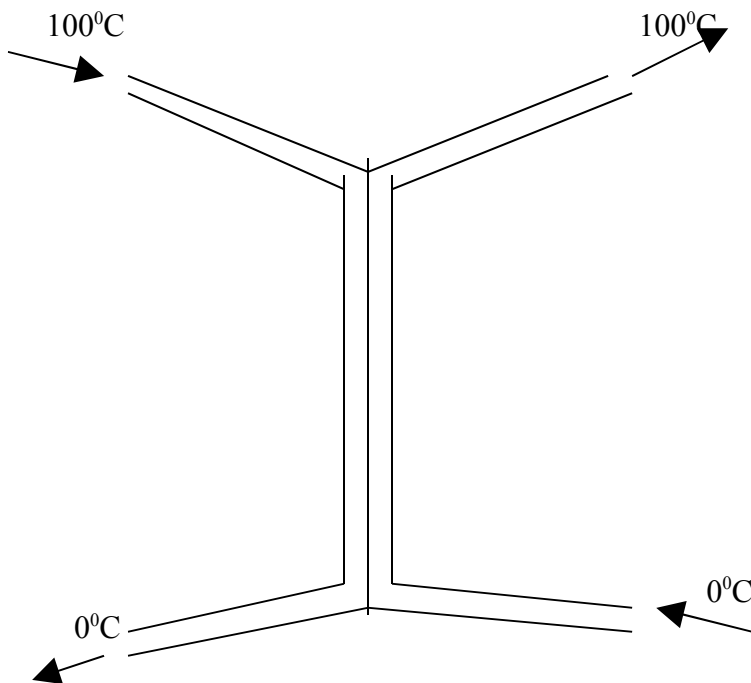
Ale kolumna III nie różni się niczym od kolumny I, mimo że przez wymiennik przepuściliśmy jedną porcję wody początkowo gorącej, ochładzając ją do temperatury 20°C .

W sposób, który opisaliśmy, możemy przepuścić następne porcje wody.

Gdybyśmy w każdej kolumnie mieli nie po 5, lecz po 10 naczynek, to moglibyśmy ogrzać zimną wodę do 90°C , a wodę gorącą ochłodzić do 10°C . Gdyby

w każdej kolumnie było po 100 naczynek, to uzyskalibyśmy temperatury 99°C i 1°C itd.

Wymiennik ciepła, który zbudowaliśmy z naczynek, ilustruje zasadę przeciwprądu szeroko wykorzystywaną w urządzeniach technicznych. W praktyce urządzenia takie działają w sposób ciągły, a nie dyskretny. Na przykład wymiennik ciepła stosowany w instalacji domowej działa tak, jak to schematycznie przedstawiono na rysunku 9. Warunkiem sprawnego działania takiego wymiennika jest oczywiście dobra wymiana ciepła między strumieniami wody po jednej i drugiej stronie ścianki, która je oddziela i brak strat ciepłych (izolacja otoczenia).

Rys.9

Źródło:
Zadanie pochodzi z „Druk OF”

Komitet Okręgowy Olimpiady Fizycznej w Szczecinie
www.of.szcz.pl